

Innhold

Innledning	2
Folkehelseprosjektet «Kartlegging og utviklingsarbeid i nærmiljø og lokalsamfunn som fremmer folkehelse» og Stord kommune	2
Kunnskapsstatus på feltet	3
Presentasjonsform/formidling	6
Framdriftsplan	6
Tillatelser/personvern	6
Litteratur	7

Innledning

I denne masteroppgaven skal jeg se nærmere på forholdet mellom bolig og sosial deltagelse i nærmiljøet. Bakgrunnen for dette valget kommer fra bacheloroppgaven i barnevern min hvor jeg skrev oppgave om barnefattigdom. Der hadde jeg to informanter som bodde i trangbodde leiligheter med lav standard. Felles for dem var at de ikke ønsket besøk hjem fordi de skammet seg over boligen sin. De følte at boligen hemmet deres sosiale deltagelse. Dette var to voksne kvinner som var alenemødre og som leide på det private markedet i boligområder som for det meste besto av eneboliger.

Gjennom denne masteroppgaven skal jeg forske nærmere på bolig og sosial deltagelse. Stord er en av fire kommuner i Hordaland som deltar i et folkehelseprosjekt initiert av Helsedirektoratet. I den forbindelse har jeg vært på ekskursjon til Stord kommune med besøk i de aktuelle områdene. Prosjektet mitt kan tilpasses dersom Stord kommune har forslag til endring.

Temaet for oppgaven er bolig som hemmer og fremmer for deltagelse i nærmiljø, og problemstillingen er:

«Hvordan påvirker opplevelse av boligstandard sosial deltagelse i nærmiljøet?»

Dette er relevant for samfunnsarbeid fordi bolig, boligområde og boligmiljø er med på å skape sosial kapital (Helgesen, Holm et al. 2014: 119).

Avgrensing; Empirisk fokus er fortrinnsvis på bydelene Sagvåg og Litlabø som er med i folkehelseprosjektet på Stord.

Folkehelseprosjektet «Kartlegging og utviklingsarbeid i nærmiljø og lokalsamfunn som fremmer folkehelse» og Stord kommune

Helsedirektoratet har initiert en prosjektsatsing hvor Stord kommune er en av fire kommuner i Hordaland som deltar. Utviklingsarbeidet skal inkludere et utvalg kommuner i flere fylker, og det skal legges til rette for medvirkning av befolkningen i kartlegging og identifisering av kvalitativ kunnskap om nærmiljøkvaliteter som enten fremmer eller hemmer helse og trivsel (Helsedirektoratet 2015: 1).

I en rapport basert på en foreløpig undersøkelse med spørsmål til innbyggerne i Sagvåg Litlabø om hvor folk møtes og hvor de trives heter det:

«Gjennom prosjektet håper vi på å få meir innsikt i korleis folk har det der dei bur, og korleis innbyggjarane i kommunane opplever lokalsamfunna sine. Kva er viktige kvalitetar i nærmiljøet for helse og trivselen til folk? Denne kunnskapen er vanlegvis ikkje tilgjengeleg for dei som planlegg utviklinga i kommunane.

Stord kommune har valt å knyte prosjektet direkte til kommunen sitt planarbeid med ny kommunedelplan for Sagvåg og Litlabø, ein bydel med om lag 4300 innbyggjarar. Målet er å få fram lokal kunnskap som grunnlag for planlegging av gode møteplassar og nærmiljø der folk kan trivast.» (Stord kommune 2016: 3)

Innspillsrapporten viser også at respondentene i undersøkelsen svarer at hjemmet er en møteplass (: 5). Det etterlyses vedlikehold av områder (: 12), herunder inkludert kommunale boliger.

Kunnskapsstatus på feltet

Søkeordene jeg har brukt i Oria og Google Scholar har vært; bolig og deltakelse, bolig og nærmiljø, bolig og sosial deltagelse, bolig og community, housing and participation. Et mer omfattende litteratursøk blir gjennomført mens jeg venter på godkjenning fra NSD.

Litteratursøk har vist at det er forsket på sammenheng mellom bolig og helse og bolig og livskvalitet. Jeg har sett noen få ganger at det er så vidt berørt at bolig hemmer sosial deltagelse (Helgesen, Holm et al. 2014: 9), ved at barn ikke vil ta venner med hjem (Müller, Andersen et al. 2010: 12). Dette har jeg ikke sett noen dypere forskning på i hvilken sammenheng og grad bolig påvirker sosial deltagelse. Fra NIBR-rapporten (2014: 71) kan man lese at det ser ut til at man kan påpeke at dårlig helse og bolig kan likestilles som mål på sosial eksklusjon.

Dette kan tyde på at det er et hull i forskningen vedørende bolig og sosial deltagelse i lokalmiljøet. Forskning jeg har lest i denne forbindelse setter som oftest søkelyset på kommunale boliger. Jeg er interessert i alle typer boligforhold og deltagelse i nærmiljøet.

Fra Helsedirektoratet.no;

«(...) både den fysiske og mentale helsen blir påvirket av kvaliteten på bolig og boområder.

(...) Barns helse påvirkes mer enn voksne; det påvirker deres skoleprestasjoner og deres sosiale liv.» (Helsedirektoratet 2016)

Stord har et prosjekt om møteplasser i nærmiljøet og for mange er hjemmet også en møteplass. Dette kan ha betydning for dem som ikke har et hjem de opplever som «godt nok» til å invitere noen med seg hjem. Det er gjort mange studier av hjemmet som arena for sosial samhandling, der det blir pekt på hvordan hjemmet ikke bare har materielle kvaliteter, men også symbolske som vist ved Bringslid «Bygda og den framande» (1996) og Solheim «Den åpne kroppen» (1998). Eller i symbolsk interaksjonistisk perspektiv, der hjemmet blir en ramme for selvpresentasjon og samhandling, tilbake til Erving Goffmans klassiker om «Vårt rollespill til daglig» (1992).

Teoretiske perspektiv og sentrale begreper

Ulike perspektiver på deltagelse og lokalsamfunn er sentrale begrep i samfunnsarbeid. Jeg velger i denne oppgaven å benytte symbolsk interaksjonistisk perspektiv, fordi jeg er opptatt av hvordan den symbolske betydningen av et hjem påvirker samhandling og deltakelse. Dette er et teoretisk perspektiv innfor sosiologisk forskning på mikronivå (Ytterhus 2001: 29). Perspektivet betyr at jeg ser «bolig» og «hjem» som meningsbærende konstruksjoner med symbolsk betydning, og at jeg antar at den symbolske betydningen legger føringer for opplevelse av handlingsrom (Goffman 1992: 92). I tillegg vil jeg trekke på begreper som sosial kapital, empowerment og community.

Gjennom oppgaven min er det flere begreper jeg vil benytte og som jeg skal belyse nærmere i denne delen og vise til hvorfor jeg anser dem som relevante i en masteroppgave om bolig og deltagelse i nærmiljøet på Stord.

Samfunnsarbeid er basert på et demokratisk ideal med frivillig engasjement, likhet og partnerskap, og en viktig forutsetning er at de det gjelder blir aktivt involvert (Sudmann og Folkestad 2015: 14). Fra grunnlagsdokumentet til folkehelseprosjektet står det at å styrke empowermentperspektivet anses som en svært viktig kilde og strategi for en god samfunnsutvikling (Helsedirektoratet 2015: 2).

Empowerment understreker betydningen av å støtte, legge til rette for eller hjelpe personer som befinner seg i utsatte posisjoner. Det skal også understreke betydningen av å se på personer som aktører som selv vet hva som trengs for å utbedre en situasjon (Askheim, Starrin et al. 2007: 15-16). Folkehelseprosjektet på Stord inviterer innbyggere til å dele hva som er

viktige for dem i lokalmiljøet sitt og viser med dette, etter mitt skjønn, at kommunen legger til rette for at empowermentperspektivet skal opprettholdes.

Det er ulike måter å se nærmiljø, community, på, slik (Shaw 2007: 27) belyser via Plant (1974); «(...) argues that we can only understand its meaning through 'its actual use in language and thought, in the description, interpretation, organisation and evaluation of behaviour». Videre skriver Shaw at vi må se på hvilken nytte den gjør i hver kontekst for å forstå meningen med community (ibid). Jeg vil med dette prosjektet se på nytten nærmiljøet har for informantene i studiet. En annet perspektiv på et lokalmiljø er at det kan ses på som et komplekst og dynamisk system som vi alle er deltakere i. Målet med å bygge et fellesskap, er å styrke kapasiteten til systemet og engasjere alle dets deltakere for å fungere som et samfunn (Walter 2005: 66). Lokalmiljø som et multidimensjonalt system kan ses på som to linjer, der den ene er horisontal og dekker relasjonen mellom lokale enheter, mens den andre er vertikal og er relasjonen fra lokale enheter til storsamfunnet utenfor. Alle langs disse linjene er en potensiell del av lokalmiljøet ved grad av involvering (Walter 2005: 68).

Ulike nivåer av deltagelse, som Arnsteins «participation ladder» (Arnstein 1969: 219) har vært sentralt i samfunnsarbeid. Denne stigen illustrerer styrken i kollektiv deltagelse.

I studiet mitt vil sosial kapital være sentralt for å forstå deltagelse i lokalsamfunnet. NBIR-rapporten (Helgesen, Holm et al. 2014: 119) viser til at boligområder hvor folk har kort vei til tjenester og kommunikasjon og at de treffer naboen ute styrker sosial kapital. Dette styrkes også ved når nabolag har lav kriminalitet, det er ryddig og at boligene holder god nok kvalitet (ibid). I studiet mitt er det særlig boligens kvalitet og beboerens opplevelse av denne jeg ønsker å utforske i sammenheng med grad av involvering i nærmiljøet.

Sosial kapital kan ses i to kapitalformer: den sammenbindende kapitalen, som kobler sammen enkeltmennesker med viktige fellestrekk, for eksempel språk eller religion, og den brobyggende kapitalen, der individer knyttes sammen på tvers av ulikheter dem imellom (Ødegård 2014: 9). Hva binder mennesker på Stord sammen og hva er brobyggeren i kommunen på tvers av ulikheter?

Metode/analyse

Denne oppgaven vil gjøres innenfor et symbolsk interaksjonistisk perspektiv. Dette vektlegger betydningen av det vi kan kalle de fire S'er: symboler, situasjoner, samhandling og selvet (Ytterhus 2001: 30).

Jeg vil utføre semistrukturerte kvalitative intervju med seks personer som også vil innebære deltagende observasjon (Johannessen, Tufte et al. 2006). Dette vil utføres hjemme hos dem for å gi meg et innblikk i hjemmet og nabolaget deres.

Tema for samtalene vil være livsperspektiv, bohistorie, boligkvalitet og opplevelse av boligen, nettverk i nabolaget, deltagelse i nærmiljøet, opplevelsen av tilknytning, opplevelse av engasjement og medvirkning. Samtalene med informantene vil bli tatt opp med diktafon og deretter transkribert. Jeg vil analysere intervjuer og feltnotater i tråd med de teoretiske perspektivene over for å belyse forskningsspørsmålene. Dette vil innebære tematisk koding. Jeg vil be om tilgang til informanter via prosjektgruppen i Stord kommune, der sitter blant annet representant for kommunale lån og boligformidling. Tematiske områder i intervjuene vil være; bolig, deltagelse i nærmiljøet og medvirkning.

Presentasjonsform/formidling

Mastergradsoppgaven blir utformet som en monografi. Jeg vil gi sørge for tilbakeføring til Stord kommune.

Framdriftsplan

Ferdigstilt prosjektplan	20. oktober 2016
Søk etter internasjonal forskning på feltet i påvente av godkjenning fra NSD	20.oktober -10.november 2016
Datainnsamling	10.november til15. desember 2016
Dataanalyse	Desember-15. januar 2017
Drøfting av funn	Januar-mai 2017
Levering av masteroppgave	Juni 2017

Tillatelser/personvern

Jeg vil følge nasjonale retningslinjer og Høgskolen i Bergen sine retningslinjer, som innebærer at all deltakelse er basert på informert samtykke, anonymisering, og data oppbevares sikkert. Prosjektet blir meldt til NSD.

Litteratur

Arnstein, S. R. (1969). "A Ladder Of Citizen Participation." Journal of the American Institute of Planners **35**(4): 216-224.

Askheim, O. P., et al. (2007). Empowerment : i teori og praksis. Oslo, Gyldendal akademisk.

Bringslid, M. B. (1996). Bygda og den framande: ein studie av det lokales de- og rekontekstualisering i ei vestnorsk bygd. [Bergen], [Universitetet i Bergen].

Goffman, E. (1992). Vårt rollespill til daglig : en studie i hverdagslivets dramatik. Oslo, Pax.

Helgesen, M. K., et al. (2014). Bolig og folkehelse - hva er sammenhengen? NBIR-rapport 2014:16. Husbanken. Oslo.

Helsedirektoratet (2015). "Kartlegging og utviklingsarbeid i nærmiljø og lokalsamfunn som fremmer folkehelse." Grunnlagsdokument. from http://www.kommunetorget.no/Global/15-4938-1%20Grunnlagsdokument.docx%2012584436_3_0.pdf.

Helsedirektoratet (2016). "Bolig - lokalt folkehelsearbeid." Retrieved 19.10.2016, from <https://helsedirektoratet.no/folkehelse/folkehelsearbeid-i-kommunen/veivisere-i-lokale-folkehelseiltak/bolig-lokalt-folkehelsearbeid>.

Johannessen, A., et al. (2006). Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode. Oslo, Abstrakt forl.

Müller, M., et al. (2010). Livet på de laveste sociale ydelser - En kvalitativ undersøgelse om livsbetingelser og copingstrategier. Konsekvenser af at have de laveste sociale ydelser som forsørgelsesgrundlag. Roskilde/Aalborg, Sociologisk Institut, Roskilde Universitet, CASA, Aalborg Universitet.

Shaw, M. (2007). "Community development and the politics of community." Oxford University Press and Community Development Journal 2007.

Solheim, J. (1998). Den åpne kroppen - om kjønnsymbolikk i moderne kultur. Oslo, Pax Forlag AS.

Stord kommune (2016). Kva er viktig for deg? Folk i Sagvåg og Litlabø sine innspel til tiltak som fremjar trivsel og fellesskap - Grunnlagsrapport til kommunedelplan for Sagvåg og Litlabø. Nærmiljø og lokalsamfunn som fremjar folkehelse– prosjekt for metode og kunnskapsutvikling. Agdestein Tove. Stord.

Sudmann og Folkestad (2015). Tidsskrift for velferdsforskning. **18**(1): 7-17.

Walter, C. L. (2005). Community building practice. Community organizing and community building for health

M. Minkler. New Brunswick, N.J, Rutgers University Press.

Ytterhus, B. (2001). "Hvordan går det med Mead, Blumer, Goffman og barna?"

- En diskusjon av symbolsk interaksjonisme som utgangspunkt for forskning og forståelse for barn." Barn nr. 1 2001:29-45, 0800-1669 Retrieved 20.10.2016, from <https://www.ntnu.no/documents/10458/18994926/Ytterhus3.pdf>.

Ødegård, G. (2014). Fellesskap og forskjellighet : integrasjon og nettverksbygging i flerkulturelle lokalsamfunn. Oslo, Abstrakt forl.